

Slovak international scientific journal

№43, 2020

Slovak international scientific journal
VOL.2

The journal has a certificate of registration at the International Centre in Paris – ISSN 5782-5319.

The frequency of publication – 12 times per year.

Reception of articles in the journal – on the daily basis.

The output of journal is monthly scheduled.

Languages: all articles are published in the language of writing by the author.

The format of the journal is A4, coated paper, matte laminated cover.

Articles published in the journal have the status of international publication.

The Editorial Board of the journal:

Editor in chief – Boleslav Motko, Comenius University in Bratislava, Faculty of Management

The secretary of the journal – Milica Kovacova, The Pan-European University, Faculty of Informatics

- Lucia Janicka – Slovak University of Technology in Bratislava
- Stanislav Čerňák – The Plant Production Research Center Piešťany
- Miroslav Výtisk – Slovak University of Agriculture Nitra
- Dušan Igaz – Slovak University of Agriculture
- Terézia Mészárosová – Matej Bel University
- Peter Masaryk – University of Rzeszów
- Filip Kocisov – Institute of Political Science
- Andrej Bujalski – Technical University of Košice
- Jaroslav Kovac – University of SS. Cyril and Methodius in Trnava
- Paweł Miklo – Technical University Bratislava
- Jozef Molnár – The Slovak University of Technology in Bratislava
- Tomajko Milastavski – Slovak University of Agriculture
- Natália Jurková – Univerzita Komenského v Bratislave
- Jan Adamczyk – Institute of state and law AS CR
- Boris Belier – Univerzita Komenského v Bratislave
- Stefan Fišan – Comenius University
- Terézia Majercakova – Central European University

1000 copies

Slovak international scientific journal

Partizanska, 1248/2

Bratislava, Slovakia 811 03

email: info@sis-journal.com

site: <http://sis-journal.com>

CONTENT

ECONOMY

Amons S., Krasniak O. STRATEGY OF FORMATION OF THE PRODUCT RANGE OF THE ENTERPRISE 3	Kolesnik T. MAIN TRENDS OF MARKETING RESEARCH IN THE AGRICULTURAL SPHERE OF MARKET TRANSFORMATION28
Harbar Zh. INNOVATIVE COMPONENT OF EXPORT POTENTIAL OF PROCESSING ENTERPRISES IN AGRICULTURE 9	Kubai O. PROFITABILITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES AS A FACTOR OF DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY OF THE REGION37
Mazur K., Hontaruk Y. STRATEGIC DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL PROCESSING ENTERPRISES ON THE INVESTMENT AND INNOVATION BASIS..... 18	Samborska O., Kolesnik T. DYNAMIC OF GREEN ECONOMY DEVELOPMENT IN UKRAINE46

NORMAL AND PATHOLOGICAL PHYSIOLOGY

Styazhkina S., Chernyshova T., Smetanin M. CONNECTIVE TISSUE DYSPLASIA IN SURGICAL PATIENTS..... 53
--

PEDAGOGY

Makhmudova D., Masharipov A., Khajiev R. ENVIRONMENTAL EDUCATION OF STUDENTS IN THE PROCESS OF LEARNING ECOLOGY AND ENVIRONMENTAL PROTECTION AS AN IMPORTANT SOCIO-PEDAGOGICAL TASK..... 57	Rublevskaya E., Alexandrova T., Shilko S. DIRECTIONS OF USE OF DIDACTIC GAMES IN THE PROCESS OF EDUCATION OF RESPECT FOR NATURAL RESOURCES IN PRESCHOOL CHILDREN59
--	--

мають бути спрямовані першочергові заходи державної аграрної політики.

Держава може забезпечити активізацію інноваційної діяльності за умов: створення і підтримання об'єднань малих підприємств (зокрема кооперативів) як засобу розширення можливостей інвестування таких виробників, просування у їх середовищі науково-технічних інновацій; активізації діяльності державних академічних і галузевих НДІ щодо співпраці з підприємствами та покращення поінформованості у сфері поширення інновацій.

Розвиток переробних підприємств АПК на інноваційній основі – це єдиний можливий шлях підтримання високої динаміки зростання та зміцнення позицій підприємства в умовах вичерпання природних ресурсів і посилення міжнародної конкуренції. За нинішніх умов визначним чинником зростання експортного потенціалу переробних підприємств АПК виступає активна реалізація інноваційної складової, що повинна знайти своє продовження на вищому рівні функціонування підприємства та полягає у розширенні випуску продукції з інноваційними характеристиками та зміцненні конкурентоспроможності на вітчизняному та зарубіжних ринках.

Список літератури

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. Москва : Экономика, 1989. 519 с.
2. Байрака В.М., Кобиляцький Л.С. Експортний потенціал інвестиційного комплексу : стан, проблеми і перспективи. Київ : Українська академія зовнішньої торгівлі, 2002. 202 с.
3. Бойко Я.Б. Експортний потенціал : сутність поняття та зв'язок з економічним потенціалом країни. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2016. № 1. С. 160-164.
4. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. Москва : Книжный мир, 2003. 895 с.
5. Гудзь Ю.Ф. Особливості виходу українських переробних підприємств на європейські ринки в сучасних умовах. Інноваційний розвиток еконо-

міки: глобальні тенденції та національні особливості : колективна монографія. Рига, Латвія : Вид. «Izdevniecība «Baltija Publishing», 2018. С. 5-28.

6. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>

7. Зборовська Ю.Л. Формування експортного потенціалу переробних підприємств АПК : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Уманський національний університет садівництва. Умань, 2011. 20 с.

8. Кондратюк О.І. Економічний потенціал країни, його суть та тенденції розвитку. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 3 (105). С. 91-98.

9. Котлер Ф. Основы маркетинга. Москва : Прогресс, 1990. 736 с.

10. Ломаченко Т.І. Розрахунки експортного потенціалу виноградарсько-виноробних підприємств. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 1999. Вип. 2 (7). С. 52–56.

11. Пепа Т.В. Експортний потенціал харчової промисловості: потужність та рівень використання. Економіка промисловості України : збірник наук. праць. 2000. С. 42-43.

12. Плескач В., Шарипова О. Оцінка и активизация экспортного потенциала региона. Бизнес-информ. 1998. № 6. С. 65-66.

13. Розміщення продуктивних сил: регіональна економіка : підруч. / За ред. С.І. Дорогунцова. Київ : КНЕУ, 2005. 988 с.

14. Скорнякова Т.В. Експортний потенціал обробної промисловості України : управління процесом формування : монографія. Київ : Науковий Світ, 2006. 175 с.

15. Современный экономический словарь / сост. Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. Москва : Инфра-М, 2006. 496 с.

16. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : навч. посіб. Київ : Вікар, 2002. 374 с.

17. Фомишин С.В. Международные экономические отношения на рубеже тысячелетий: учеб. пособие. Херсон: Олди-плюс, 2002. 560 с.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК НА ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Мазур К.В.

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет

Гонтарук Я.В.

асистент кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет

STRATEGIC DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL PROCESSING ENTERPRISES ON THE INVESTMENT AND INNOVATION BASIS

Mazur K.

candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Agrarian Management, Vinnytsia National Agrarian University

Hontaruk Y.

Lecturer of the Department of Agrarian Management, Vinnytsia National Agrarian University

Анотація

В статті досліджено підходи до трактування підприємницької діяльності з виробництва біопалива, як особливого виду «зеленого бізнесу». Визначено напрямки фінансового забезпечення розвитку інноваційної діяльності на підприємствах переробного сектору аграрної сфери. Проаналізовано частку інноваційної продукції в загальній структурі реалізації. Виокремлено проблеми державного регулювання інноваційної сфери діяльності організацій. Сформовано логіку проведення реструктуризації підприємств на інноваційно-інвестиційній основі. Розглянуто особливості формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємств. Обґрунтовано перспективи розвитку кооперації підприємств. Визначено напрямки розвитку переробних підприємств агропромислового комплексу на інноваційно-інвестиційній основі.

Abstract

The article examines the approaches to the interpretation of business activities for the production of biofuels as a special kind of "green business". The directions of financial support of development of innovative activity at the enterprises of the processing sector of the agrarian sphere are determined. The share of innovative products in the overall sales structure is analyzed. The problems of state regulation of the innovative sphere of activity of organizations are singled out. The logic of enterprise restructuring on the basis of innovation and investment is formed. Peculiarities of formation of organizational and economic mechanism of management of innovative development of enterprises are considered. Prospects for the development of enterprise cooperation are substantiated. The directions of development of processing enterprises of the agro-industrial complex on the basis of innovation and investment are determined.

Ключові слова: переробні підприємства, інновації, інвестиції, стратегія, зелений бізнес, кооперація, реструктуризація.

Keywords: processing enterprises, innovations, investments, strategy, green business, cooperation, restructuring.

Постановка проблеми. В даний час перед більшістю регіонів України стоїть проблема підвищення іміджу та їх інвестиційної привабливості переробної сфери АПК, виділення пріоритетних напрямків розвитку, створення результативних програм розвитку на інвестиційно-інноваційній основі. Для створення стійкого та надійного функціонування переробної сфери АПК необхідні великі капітальні вкладення в матеріально-технічну базу і не менші інвестиції для вирішення невідкладних завдань інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження розвитку «зеленого» бізнесу в сфері виробництва біопалива, як особливого виду підприємницької діяльності переробної сфери АПК висвітлені Гончарук І.В. [1]. Теоретичні аспекти функціонування аграрних підприємств на інноваційній основі присвячені праці Ксьонжик І.В. [2]. Імперативи і основні напрями інноваційної реструктуризації промислового комплексу України висвітлені Гусевою В.О. [3]. Проте саме напрямки розвитку переробних підприємств АПК на інвестиційно-інноваційній основі потребують подальших досліджень.

Мета статті. Основними цілями дослідження є аналіз перспектив інноваційного розвитку переробних підприємств АПК. Формування напрямків розвитку галузей переробної промисловості АПК на інвестиційно-інноваційній основі. Дослідження перспектив розвитку переробної сфери аграрного сектору на перспективу.

Виклад основного матеріалу. Підприємницька діяльність з виробництва біопалива як сфера «зеленого бізнесу» також підпорядкована принципам «зеленої економіки», яка являє собою новий інституційний порядок організації – здійснення підприємницької діяльності, базованої на засадах еколого-економічної відповідальності.

Продукція і послуги в даному бізнесі отримуються «зелені», тому створювана додана вартість, а також прибуток є «зеленими», таким чином логічним виглядає висновок про те, що «зелений бізнес» - це на свій страх і ризик діяльність, спрямована на отримання «зеленого прибутку». Головним завданням «зеленого бізнесу» як створювальної підсистеми зеленої індустрії, сектору, який продукує і впроваджує інновації, є гармонізація бізнесових та екологічних інтересів з метою підвищення ролі бізнесу у запровадженні моделі сталого розвитку суспільства [1, с. 95].

Враховуючи вищезазначене необхідно відмітити, що для фінансового забезпечення інноваційного розвитку переробної сфери АПК необхідно:

- забезпечити організацію конкурентоспроможного виробництва харчової продукції, що можливо завдяки концентрації інвестицій у пріоритетних сферах, зокрема здійсненню інвестицій в розвиток виробництва альтернативних джерел енергії;

- переорієнтувати інвестиції у розвиток галузей сільського господарства з порівняно високою диверсифікацією виробництва, що сьогодні потребують якнайшвидшого відродження на новій техніко-технологічній основі, забезпечують створення додаткових робочих місць на селі та виробництво імпортозамінних товарів;

- впроваджувати інвестиційно-інноваційні проекти будівництва промислових об'єктів з переробки енергетичних продуктів і виробництва альтернативних джерел енергії, що сприятиме випуску альтернативних видів екологічно чистого пального, утилізації надлишків виробленої сільськогосподарської продукції та проміжної продукції промислового виробництва, створенню нових робочих місць, збільшенню доходів сільського населення та

надходжень до державного бюджету.

Здійснення інноваційної діяльності підприємствами АПК підвищить рівень їх конкурентоспроможності та покращить ефективність виробничо-господарської діяльності в цілому. Таким чином, перед аграрною сферою відкриваються широкі перспективи у зв'язку із загрозою світової продовольчої кризи, зростанням попиту на біопальне, відсутністю можливості розширювати посівні площі та нарощувати продуктивність сільського господарства основними аграрними країнами [2, с. 164].

Змістовою стрижневою складовою інноваційної реструктуризації харчової промисловості мають стати інноваційні зміни технологічної та організаційної його структури, зокрема галузевої, при цьому має бути враховано:

- технічне оновлення на передовій технологічній базі основних виробничих фондів провідних промислових підприємств регіону, до яких відносять бюджетоформуючі підприємства, а також підприємства, які є "точками економічного зростання" або мають перспективу ними стати;

- поглиблення потенціалу промислово-технологічної переробки та створення умов для вдосконалення відтворювальної структури промисловості за технологічними укладами вищого рівня або запровадження ключових технологій вищих технологічних укладів на виробництвах, віднесених до нижчих технологічних укладів;

- запровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій;

- підвищення ступеня переробки сировини у виробничих процесах на підприємствах регіону;

- ув'язку процесів вертикальної інтеграції організаційних форм (на загальнодержавному та галузевому рівнях) разом з процесами горизонтальної інтеграції на регіональному рівні (сприяння формуванню кластерів виробництв на регіональному та міжгалузевому рівнях) із створенням належних умов для децентралізованого управління та субсидіарним розподілом прав та відповідальності;

- підготовку висококваліфікованого персоналу, зокрема вищої ланки, що передбачає необхідну професійну підготовку для запровадження інноваційної реструктуризації промислових виробництв регіону та адаптації до інноваційних змін;

- створення інноваційних структур підтримки процесів інноваційної реструктуризації, як: технологічних, промислових (індустріальних) парків, інноваційних бізнес-інкубаторів, інноваційних та венчурних фондів та інших структур для забезпечення комерціалізації й широкого впровадження у виробництво наукоємних розробок, вихід на світові ринки з високотехнологічною конкурентоспроможною продукцією [3].

На даний час реалізація інноваційної продукції переробними підприємствами в загальній структурі реалізації становить лише 1%, що є недостатнім враховуючи те, що навіть в даний обсяг реалізації в більшості включена продукція котра є новою лише для підприємств (табл. 1). Реалізація інноваційної продукції в 2018 році переробними підприємствами АПК складала понад 6,2 млрд.грн. з них нової для ринку було реалізовано лише на 2,2млрд.грн.

Для сприяння розвитку інноваційної діяльності необхідно насамперед відповідне нормативно-правове регулювання та державна підтримка.

Таблиця 1

Обсяг реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності у 2018 році

	Усього		Із загального обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг)			
	тис. грн.	у % до загального обсягу реалізованої продукції	тис. грн.		у % до обсягу інноваційної продукції	
			нова для ринку	нова лише для підприємства	нова для ринку	нова лише для підприємства
Промисловість	24861143,4	0,8	7863763,1	16997380,3	31,6	68,4
Переробна промисловість	24429136,2	1,3	7840681,9	16588454,3	32,1	67,9
виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	6292419,8	1,0	2253125,2	4039294,6	35,8	64,2

[4]

Серед основних аргументів щодо необхідності та економічної доцільності державного (нормативного) регулювання інноваційних процесів в умовах ринку слід відзначити такі:

- існування таких етапів інноваційних процесів, які взагалі не можуть бути комерціалізовані. Це в першу чергу фундаментальні дослідження. Витрати на проведення фундаментальних до-

сліджень по цих напрямках в певному розумінні повинно «нести» усе суспільство, тобто вони повинні здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету;

- характерною рисою сучасного стану інноваційного розвитку є те, що фундаментальні дослідження всі в більшій мірі набувають міждисциплінарного характеру, що, в свою чергу, потребує додаткових інвестиційних витрат, пов'язаних зі

створенням відповідної системи науково-технічної інформації, підготовки кадрів, проведення відповідних організаційних заходів та ін.;

– сучасні інноваційні розробки потребують надто великих фінансових ресурсів, які не мають змоги сконцентрувати у себе навіть провідні і найбільш конкурентоспроможні підприємства;

– в багатьох випадках висока економічна ефективність інновацій досягається лише за умов високої ємності ринку. По мірі зростання витрат на НДДКР збільшується питома вага умовно - постійних витрат у загальній сумі виробничих витрат. Обмеженість ринків збуту, яка в першу чергу обумовлюється падінням купівельної спроможності населення, може стати серйозною перешкодою на шляху економії на витратах виробництва і зростанні його прибутковості в разі проведення активної інноваційної політики. Відсутність зовнішньої «підкачки» платоспроможного попиту може зробити нові види продукції недоступними, а відповідно «нецікавими» для масового споживача;

– економічний ефект від ряду інновацій має спряжений характер, оскільки проявляється в багатьох сферах. Мова йде не тільки про формування технологічних ланцюгів, пов'язаних з впровадженням нових технологій, а відповідно і нових видів обладнання, субстанцій та ін., а також про значну економію коштів держбюджету, фондів соціального страхування, споживачів у зв'язку зі зменшенням витрат внаслідок тимчасової втрати працездатності. Отже, на мікрорівні іноді складно попередньо об'єктивно оцінити повну ефективність інноваційного проекту в сфері фармації оскільки значна частка спряжених інноваційних ефектів реалізується поза сферою уваги первісного інвестора. Це обумовлює необхідність державної експертизи масштабних соціально-важливих інноваційних проектів та їх необхідну фінансову підтримку;

– тривалість інвестиційного лагу і відповідно терміну окупності інвестицій в інноваційні проекти у фармації;

– велика кількість ризиків, що супроводжують інноваційну діяльність (технологічний, фінансовий, комерційний та ін.), потребують певних зовнішніх стимулів і гарантій з метою створення системи мотивацій, яка б спонукала підприємства,

інвесторів до вибору і надання переваг саме інноваційній діяльності, а не іншим альтернативним формам збільшення капіталу.

Також при формуванні стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку необхідно формувати відповідний організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку.

ОЕМУІР – це сукупність методів, прийомів та інструментів, за допомогою яких орієнтується діяльність господарюючих суб'єктів на цілеспрямований пошук і реалізацію ринкових можливостей інноваційного розвитку, яка відкривається перед ними, що забезпечує їх тривале виживання і розвиток у нестабільному ринковому середовищі відповідно до обраної місії [5, с.42].

Завданням ОЕМУІР є орієнтація діяльності підприємницьких структур і окремих суб'єктів підприємницької діяльності на безупинний пошук і реалізацію ринкових можливостей інноваційного розвитку в мінливих умовах зовнішнього середовища в рамках обраної місії і прийняття мотивації діяльності [5, с. 32].

Головною особливістю ОЕМУІР є його спрямованість на посилення організаційно-економічного механізму підприємства. Він орієнтований не стільки на внутрішньовиробничі відносини суб'єкта господарювання, а більшою мірою на те, щоб орієнтувати його діяльність на всебічне використання існуючих перспективних ринкових можливостей інноваційного розвитку з метою конкуренції, максимізації поточних і перспективних доходів, забезпечення сталого розвитку [5, с. 43].

ОЕМУІР слід розглядати як багаторівневу ієрархічну систему, що включає макрорівень і макрорівень (ринкові, регулюючі та забезпечуючі механізми) (рис 1.) [5, с. 44].

ОЕМУІР є підсистемою традиційного організаційно-економічного механізму підприємства і певним чином реалізується через форми і методи управління всією його господарською діяльністю. Тому їхні елементи (механізми) у частині планування, організації, ціноутворення і стимулювання стикаються і частково перетинаються, взаємодоповнюють при цьому один одного [6, с. 43].

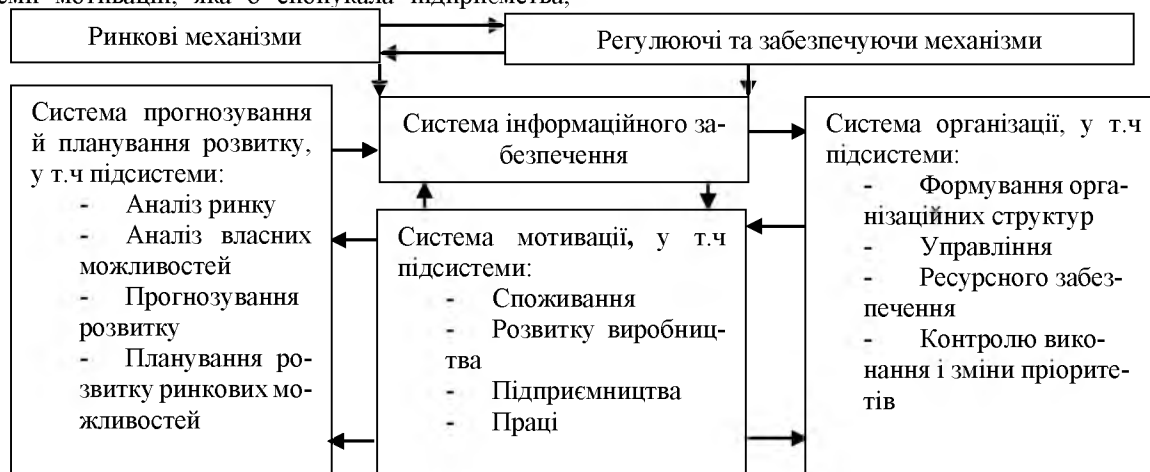

Рис. 1. Схема взаємодії систем ОЕМУІР на мікро- і макрорівнях управління

Організаційно-економічний механізм підприємства повинен функціонувати в тісній взаємодії з ринковими і регульовальними механізмами, це дозволяє говорити про необхідність формування OEMУІР.

функціонування OEMУІР подана на рисунку 2 [6, с. 34].

Згідно зі схемою формування OEMУІР передбачає наявність принципів, які слід покласти в його основу, а також визначення функцій і розробку

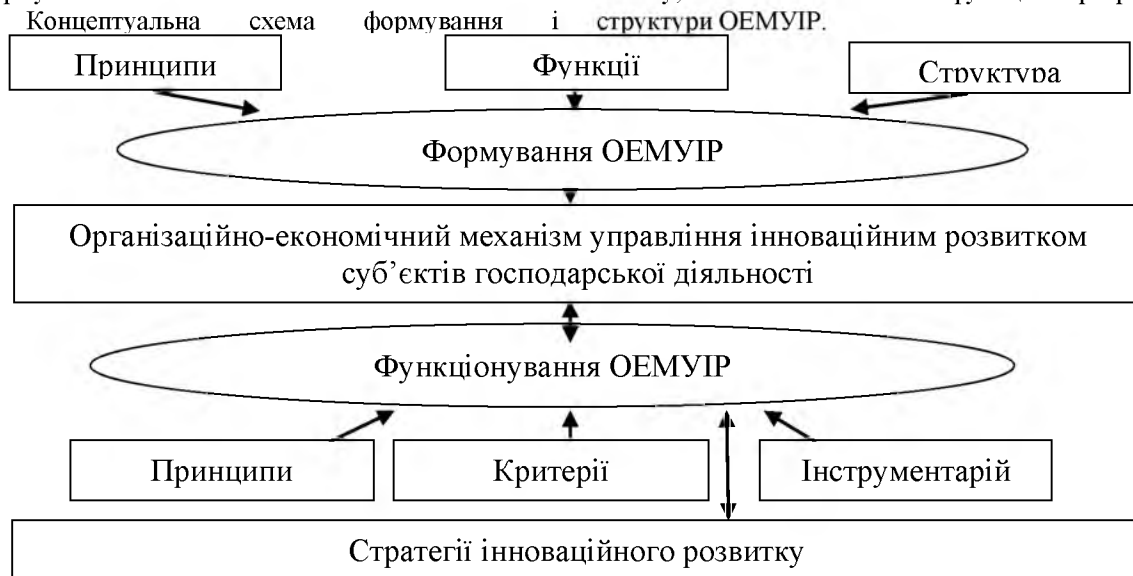

Рис. 2. Схема формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком

Формування OEMУІР має ґрунтуватися на таких принципах, які наведені на рисунку 3 [6, с. 35].

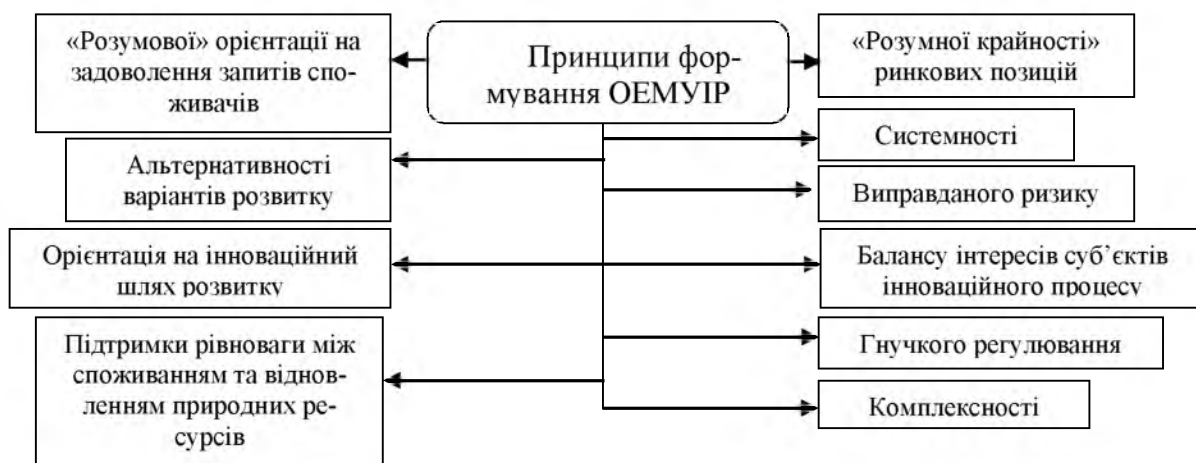

Рис. 3. Система принципів формування OEMУІР суб'єктів господарської діяльності

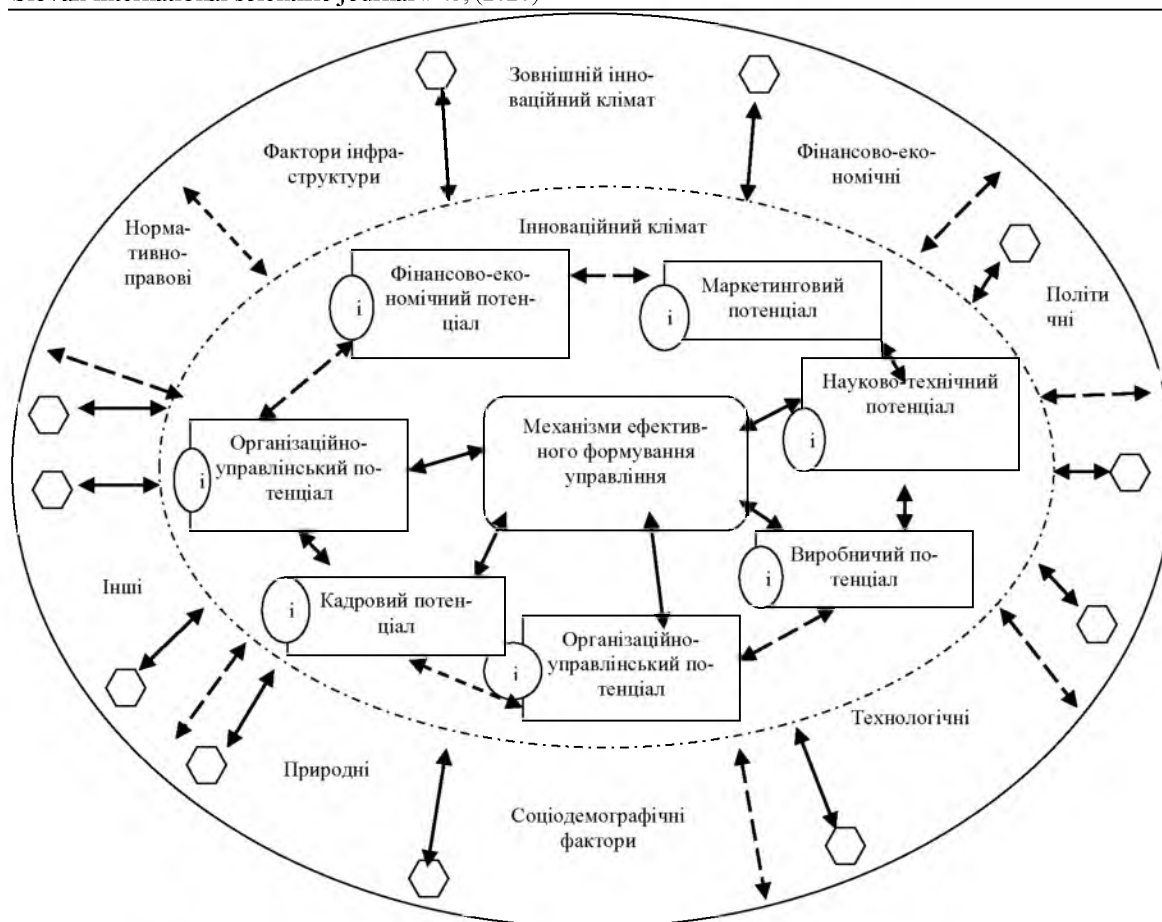
Об'єднання наведених принципів у єдиний комплекс дозволяє розглядати OEMУІР господарюючого суб'єкта як відкриту, адаптивну, динамічну систему ймовірного характеру, яка функціонує в ринковому середовищі в межах, окреслених методами державного і регіонального регулювання, що забезпечує тривале виживання і розвиток суб'єкта господарської діяльності у нестабільному середовищі за рахунок безупинного пошуку і використання нових способів і сфер реалізації його потенціалу [6, с. 41].

Отже, організаційно-економічні механізми управління інноваційним розвитком переробних підприємств АПК є одним із головних підсистем підприємства, яка базується на досягненні інноваційних цілей за рахунок ресурсів та потенціалу

організації. Використання даних механізмів розвитку інноваційного потенціалу дасть можливість:

- чітко формувати гнучкі цілі та стратегії розвитку переробних підприємств АПК;
- виявити конкурентоспроможні підприємства за характером інноваційної активності;
- налагоджувати якісні комунікації між учасниками інноваційного процесу;
- приймати стратегічні рішення щодо подальшої реструктуризації підприємства, залучення інвестицій, диверсифікації продукції;
- прогнозувати та оцінювати ефективність розвитку інноваційного потенціалу підприємства.

На рисунку 4 зображено модель формування інноваційного потенціалу підприємства, яка включає підсистеми та визначені в них компоненти, що дозволяє передбачити поведінку [5, с. 66].

Елемент загального потенціалу підприємства
 Зовнішня інноваційна підсистема ІПП
 Внутрішня інноваційна підсистема ІПП
 Інноваційний елемент відповідного загального потенціалу
 Зовнішні фактори впливу на ІПП
 Зовнішні суб'єкти, які впливають на ІПП

Рис. 4. Модель формування інноваційного потенціалу підприємства

Слід зазначити, що OEMУІР характеризується високою складністю структури, наявністю численних елементів зі складними взаємозв'язками, динамічністю і стохастичністю поведінки в цілому та окремих його елементів, існуванням ієрархічних, а також функціональних підсистем.

Запропонована модель відображає сутність процесу взаємодії факторів, механізмів та суб'єктів, що визначають можливості та здатності інноваційного потенціалу підприємства, які можуть послабляти один одного чи навіть знищувати (тобто досягати інноваційної кризи), так і синергетично посилювати, примножувати їх взаємодію та діяльність [5, с. 66].

Виходячи з представлених досліджень одним з першочергових завдань має стати проведення реструктуризації підприємств переробної сфери АПК логіка якої представлена на рисунку 5.

При проведенні реструктуризації доцільно враховувати як світові умови на ринках харчової продукції, базовий стан економіки області в якій функціонує підприємство, наявні проблеми ресурсного забезпечення зі сторони сільського господар-

ства, можливості та джерела інвестиційного забезпечення, наявні ресурси. Виходячи з даних передумов слід розробити комплекс заходів які передбачатимуть створення відповідного інфраструктурного забезпечення, можливість реалізації інвестиційних проектів, організаційне реформування підприємств та перехід на нові технології.

На сучасному етапі в агропромисловому комплексі України спостерігається нестача інвестиційних ресурсів для відновлення і придбання основних засобів виробництва, впровадження нових технологій, підтримки родючості ґрунтів, поліпшення соціальної і виробничої інфраструктури підприємств АПК, і в остаточному підсумку, забезпечення продовольчої безпеки країни. Залученню та раціональному використанню інвестицій, які направлені на стабілізацію виробництва і подальший розвиток АПК України, відводиться важлива роль.

Зокрема, інвестиції в основний капітал забезпечують системне оновлення і розвиток матеріально-технічних засобів аграрних господарств, покращують соціальну інфраструктуру села.

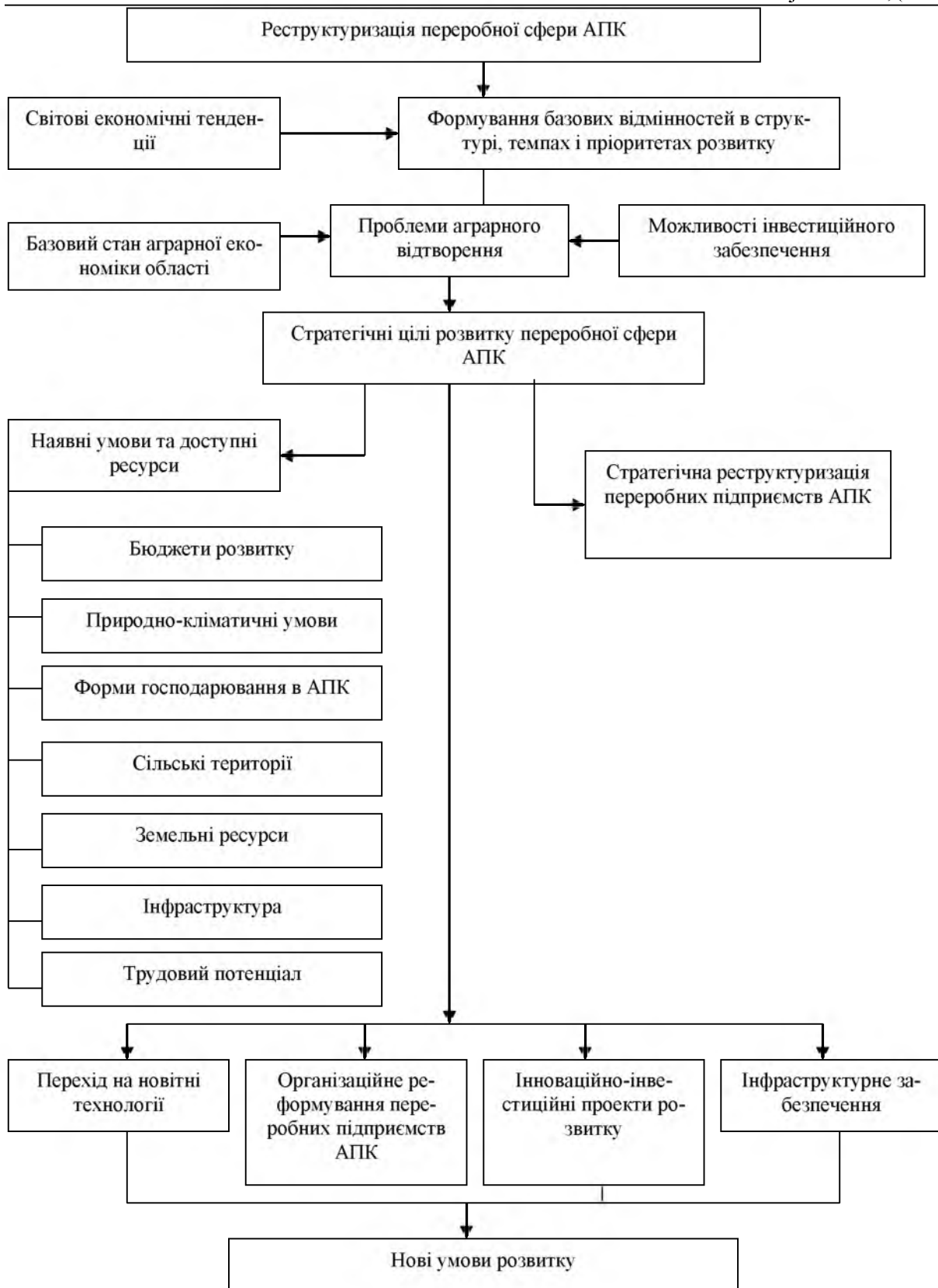

Рис. 5. Логічна схема здійснення стратегічної реструктуризації переробних підприємств АПК

Модель реалізації інновацій на підприємства переробної сфери АПК має включати насамперед заходи з державного планування, регулювання та

стимулювання комплекс яких має бути спрямований на створення сприятливої клімату для реалізації інновацій (рис. 6).

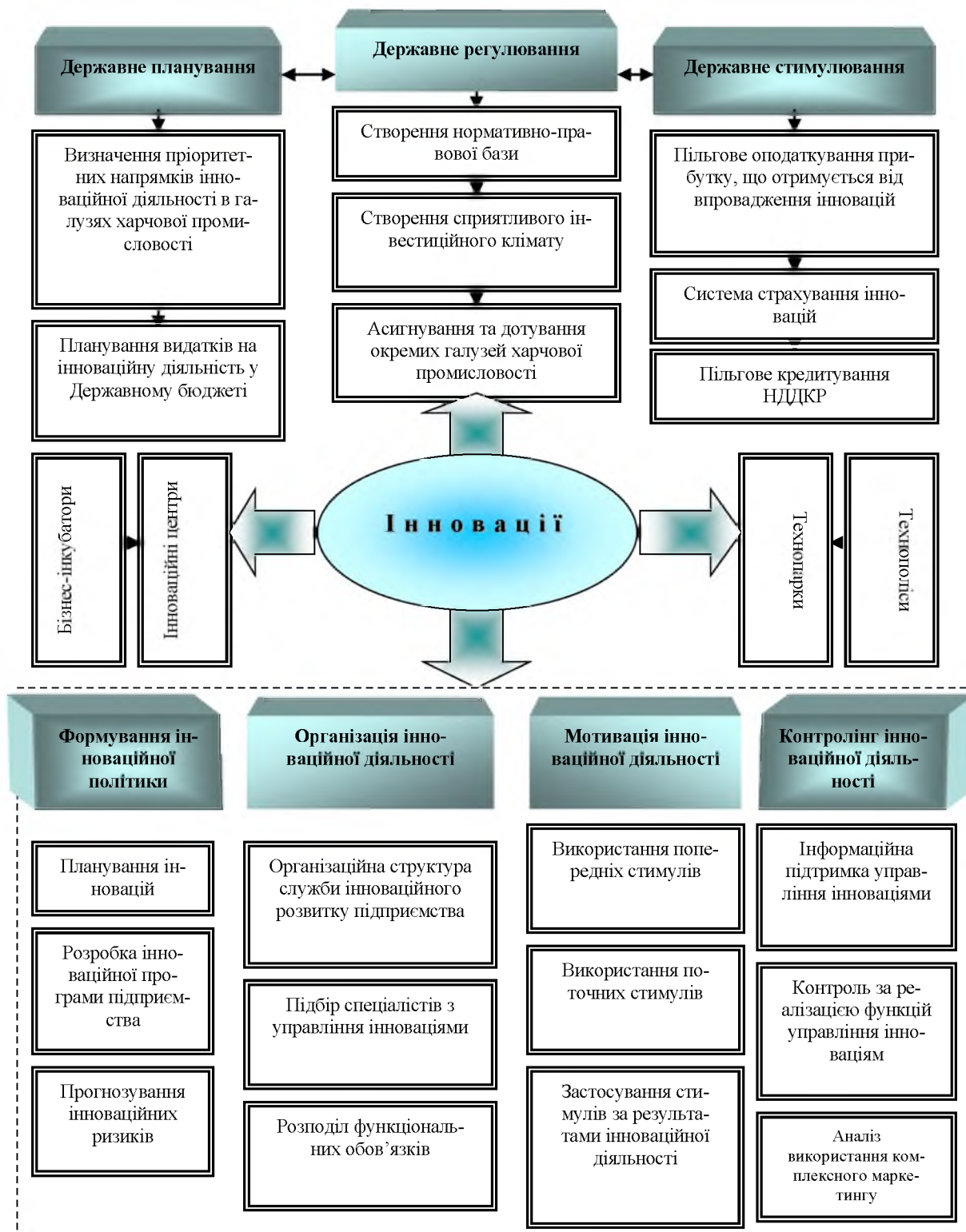

Рис. 6. Модель управління інноваціями на підприємствах харчової промисловості

Також на рівні держави для продукування інновацій мають створюватися відповідні бізнес-інкубатори, інноваційні центри, технопарки та технополіси.

Реалізація даного комплексу заходів дасть можливість сформулювати інноваційну політику на підприємствах, організувати даний вид діяльності, розробити відповідні заходи стимулювання розвитку інноваційної діяльності та контролінгу.

Отже, загальний висновок полягає в тому, що

нині діюча в Україні державна аграрна політика в її хронічно устояному вигляді віджила та має бути замінена нетрадиційними поглядами на її усі без виключення сутнісні політичні, соціальні, економічні та інші складові, а також на відповідне практичне втілення кожної з них окремо та всієї їх сукупності.

Насамперед, потрібно вирішити земельне питання. Інвестор буде вкладати серйозні кошти

тільки за умови гарантій своїх прав, а сільгоспвиробник не повинен бути «тимчасовим правителем» на землі. Слідом за земельним кадастром потрібно створювати державний земельний банк. І звичайно, потрібний вільний ринок землі.

У цілому потенціал АПК величезний – в останні роки фінансові установи щорічно подвоюють портфель кредитів агропідприємствам. Агробізнес для нашої країни – ключова галузь, вона може як локомотив «підтягти» всю країну до європейського рівня. Це особливо актуально сьогодні, в умовах розвитку економічної кризи в Україні, коли основні експортери країни – металургія, хімічна промисловість – опинилися в дуже складному становищі внаслідок таких факторів, як висока енергозалежність України й висока енергомісткість підприємств, їх низький технічний рівень. Сьогодні аграрний сектор може стати найбільш пріоритетним, оскільки мало залежить від імпортних енергоносіїв, має високий потенціал розвитку.

За останні роки інвестиційна привабливість аграрного сектора України значно зросла. Цьому сприяли й розвиток позитивних тенденцій в економіці, і зростання споживчого попиту на продукцію сільського господарства, і навіть позитивні приклади багатьох західних компаній, що ввійшли раніше в український ринок.

В останній же час основним фактором підвищення інвестиційної привабливості українського АПК стали вкрай високі внутрішні ціни на продовольство на тлі зростаючого й незадоволеного споживчого попиту, що дає можливість багатьом аграрним компаніям активно розвивати виробництво й одержувати високі дивіденди на вкладені інвестиції.

Валове виробництво сільгосппродукції в Україні в 2019 р. перевищило \$41 млрд. Можливо, для країни з населенням в 42 млн. чоловік це не такий вже великий показник, однак, динаміка його зростання досить упевнена: у порівняльних цінах стосовно 2010 р. він зріс на 26 %. Споживання основних продуктів харчування в Україні сьогодні значно нижче, ніж у розвинених країнах, але швидко зростає (м'яса – на 42 % у порівнянні з 2000 р., молока й молочних продуктів – на 30 %, фруктів – на 20 %). Це відкриває широкі перспективи для створення в Україні нових аграрних і переробних підприємств. При цьому загальна потреба агропромислового комплексу України в інвестиціях, за оцінками експертів, становить не менш \$25 млрд. [1].

Проте, ризик інвестування в аграрний сектор України існує. Основними факторами ризику є погода, ринкова кон'юнктура, державне регулювання. Але при комплексному підході їх можна не тільки пом'якшити, але й деякі – виключити. При бізнес-плануванні агровиробництва варто розраховувати кілька варіантів плану. Наприклад, можна розрахувати план з меншою, але гарантованою рентабельністю, поряд з високорентабельним варіантом, що має на увазі більше ризиків.

Принципи інвестування в аграрний сектор України відрізняються від загальноприйнятих у

західних країнах, і це також бентежить багатьох потенційних інвесторів. Головний і основний принцип – в Україні власними інвестиціями потрібно управляти, причому самостійно.

В Україні дуже мало підприємств, що мають спільну з іноземними компаніями форму управління капіталом. Як правило, іноземні компанії відкривають в Україні власне підприємство, номінально українське, де увесь вищий менеджмент – іноземні фахівці. З огляду на менталітет українців, який сформувався переважно за радянських часів, й особливості законодавства, так інвестиціями управляти ефективніше.

За станом на початок 2019 р. обсяг прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор України склав \$1557,1 млн. власне в сільськогосподарське виробництво й лісове господарство (або всього 1,9 % всіх іноземних інвестицій в Україну) і \$1564,0 млрд. – у харчову промисловість (5,3 %). Перевага інвестицій у переробну промисловість пояснюється більш високою економічною ефективністю роботи харчової промисловості й більш швидкою віддачею інвестицій у порівнянні із сільгоспвиробництвом, а також меншою залежністю від зовнішніх факторів [1].

Важливим чинником підвищення привабливості аграрного сектору України є підвищення якості продукції, приведення її у відповідність до міжнародних стандартів. Сучасні стандарти надають новий імпульс розвитку інноваційних технологій, відіграють значну роль у вирішенні питань захисту навколишнього середовища, удосконалення програм безпеки й охорони здоров'я, поліпшення якості життя й розвитку економіки в цілому. Вони сприяють виробництву високоякісної конкурентної продукції, а також розширенню експортних можливостей АПК. Значні перспективи український АПК має з виробництва органічної продукції, попит на яку буде зростати, а ціни – перевищувати ціни на традиційну продовольчу продукцію на 40-50 % [1].

Особливого значення для підвищення інвестиційної привабливості АПК набуває проблема трансферу інноваційних технологій. Більшість наукових розробок для українського АПК нині створюють науковці Української академії аграрних наук (УААН). Найбільша кількість інноваційних розробок здійснена для рослинницької (33 %), тваринницької (14 %) галузей і землеробства (10 %). Проте дані види інноваційної продукції суттєво різняться за умовами і можливостями реалізації, а відтак і вплив на результати виробничої діяльності АПК неоднаковий.

Перспективними напрямком розвитку переробних підприємств промисловості АПК є створення малих переробних організацій фермами та особистими селянськими господарствами з метою переробки сільськогосподарської продукції та її реалізації на місцевих ринках, що дасть можливість збільшити доходи сільського населення та наповнити місцеві ринки більш дешевою та якісною продовольчою продукцією.

Новим для переробної галузі АПК держави

може стати також розвиток енергокооперативів з переробки відходів сільськогосподарської продукції для власних енергетичних потреб особистих селянських господарств.

На даний час існує позитивний досвід створення даного виду кооперативів. Наприклад, в 2018 року було зареєстровано нове Товариство з обмеженою відповідальністю "Берездівський енергетичний кооператив" Особливістю новоутвореного ТОВ було те, що згідно зі Статутом, кожен член Товариства має один голос при ухваленні рішень, незалежно від розміру його внеску. При цьому весь отриманий прибуток розподіляється між учасниками відповідно до пайового внеску кожного. Інша важлива річ у статуті цього ТОВ – це те, що певна частка прибутку не розподіляється між членами кооперативу, а накопичується на рахунок підприємства, аби закуповувати додаткове обладнання для діяльності. Наприклад, додатковий прес для утворення тюків чи котел, або будь-що інше, що відповідає тематиці діяльності кооперативу. Ці дві інновації, прописані у статуті ТОВ, роблять його незвичайним Товариством, а ТОВ у форматі енергетичного кооперативу [13].

Функціонування дієвої системи трансферу інноваційних технологій в АПК надзвичайно важливе для успішної конкуренції не тільки продукції АПК, але й самих технологій, експорт яких є найприбутковішим видом підприємницької діяльності в усьому світі [4].

Отже, серед основних позитивних моментів, що сприяють розвитку широкого інвестування в переробні галузі АПК України, є такі:

- зручна географія, сприятливі природні умови й багаті ресурси;
- власна сировинна база (для переробки й тваринництва);
- відсутність жорсткої конкуренції в галузі;
- висока прибутковість аграрного бізнесу;
- незадоволений внутрішній попит, великий потенціал внутрішнього споживання;
- близькість до зовнішніх ринків збуту;
- дешева робоча сила;
- можливість швидкої організації великотоварного виробництва й відносно невисока ціна входження на ринок;
- перспективи розвитку ринку після вступу до СОТ [7-12].

Безумовно, існують і негативні фактори, які стримують інвестування в аграрний сектор України:

- нерозв'язаність земельних питань;
- нестабільна законодавча база й аграрна політика, втручання влади в бізнес;
- надмірна зарегульованість бізнесу з боку держави;
- особливості місцевого менталітету;
- відносно низьке внутрішнє споживання й платоспроможний попит;
- "незрозумілі" принципи функціонування бізнесу, проблеми з виконанням контрактів.

Висновки і пропозиції. Пріоритетними напрямками роботи в покращенні інвестування

АПК регіону мають бути:

- залучення в економіку області іноземних інвестицій шляхом постійного моніторингу пропозицій з боку інвесторів, налагодження контактів з міжнародними фінансовими інституціями та міжнародними організаціями;
- супровід конкретних інвестиційних проєктів та надання всебічної допомоги в їх реалізації;
- здійснення заходів з поглиблення діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування області щодо практичної реалізації Програми європейської і євроатлантичної інтеграції України;
- налагодження міжнародного співробітництва регіонів та територіальних громад регіонів з зарубіжними країнами в рамках міжрегіонального і прикордонного співробітництва у сфері зовнішньої торгівлі, гуманітарних питань, соціальної політики.
- сприяння активізації зовнішньоекономічних зв'язків переробних підприємств АПК, установ і організацій, розташованих на території України, та їх виходу в умовах світової фінансово-економічної кризи на зовнішній ринок.

Найбільш динамічно розвивається співробітництво з ЄС. В даний час наприклад у Вінницькій області реалізується біля 75 партнерських угод про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво територіальних громад області та воєводств Республіки Польща. Співробітництво реалізується на рівні районів, міст та місцевих громад і відбувається у різних галузях господарського комплексу.

Для налагодження взаємовигідного співробітництва обласними державними адміністраціями, за допомогою торговельно-економічної місії у складі іноземних компаній, постійно доводиться до відома ділових кіл інформація щодо експортних можливостей та імпорتنих потреб представників бізнесових структур переробної сфери АПК. Комерційні пропозиції з боку іноземних підприємців також повинні доводитися до суб'єктів господарювання.

Список літератури

1. Гончарук І. В. Підприємницька діяльність з виробництва біопалива як сфера розвитку зеленого бізнесу. Економічний форум. - 2013. - № 4. - С. 93-98. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2013_4_18
2. Ксьонжик І.В. Інноваційна діяльність підприємств аграрної сфери / І.В. Ксьонжик, Т.В. Владечак // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Серія: ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ. – Випуск 7. – Том 1. – С. 161-165.
3. Гусев В. О. Імперативи і основні напрями інноваційної реструктуризації промислового комплексу України. Державне управління: теорія та практика. 2008. № 1. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2008-1/txts/GALUZEVE/06gvosvo.pdf>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Радзівіло В. Механізм формування інноваційного потенціалу промислового підприємства на

основі застосування системно-динамічного підходу Інвестиції: практика та досвід. 2012 №14 с.63-67.

6. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: навч. посіб.– Суми – Київ, 2005. – 32-51 с.

7. Болейко Ю.О. Оцінка інвестиційного клімату регіону // Фінанси України.-2008.-№7.-С. 85-89.

8. Будкін В.С. Основні етапи та регіональні особливості залучення прямих інвестицій в економіку України // Регіональна економіка. –2009. - №2. –С.59-66.

9. Будкін В.С. Сучасні тенденції регіональних змін в міжнародній торгівлі //Актуальні проблеми економіки. – 2008. - №1(55). – С.104-110.

10. Булатова О. Основні тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України // Вісник КНТЕУ. – 2006. - №3. – С.5-10.

11. Боровська Ю.Л. Інноваційні чинники формування експортного потенціал переробної промисловості // Економіка АПК. – 2009. -№1. – С. 107-110.

12. Булоньков В.В., докторант МАУП Белов О.В., докторант МАУП Котляров В.О., аспірант МАУП. Принципи формування економічної системи в умовах глобалізації//Економіка і держава.2007р. №8. С.54-55.

13. Енергокооперативи в Україні: досвід першопрохідців у громадах. Режим доступу: <https://energytransition.in.ua/enerhokooperatyvy-v-ukraini-dosvid-pershoprokhidsiv-u-hromadakh/>.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В АГРАРНІЙ СФЕРІ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Колесник Т.В.

*Кандидат економічних наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна*

MAIN TRENDS OF MARKETING RESEARCH IN THE AGRICULTURAL SPHERE OF MARKET TRANSFORMATION

Kolesnik T.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine*

Анотація

У статті проаналізовані етапи та визначено основні цілі проведення маркетингових досліджень на аграрному ринку. Охарактеризовані особливості процесу маркетингових досліджень в аграрному ринку, досліджено сільськогосподарський маркетинговий менеджмент, який включає всі операції та усіх суб'єктів від фермерських господарств до кінцевих споживачів, а також зроблені висновки про наслідки маркетингових досліджень для посередників та споживачів.

Abstract

The article analyzes the stages and defines the main objectives of marketing research in the agricultural market. The peculiarities of the process of marketing research in the agricultural market are characterized, the study of agricultural marketing management, which includes all operations and all entities from farms to end users, as well as conclusions about the consequences of marketing research for intermediaries and consumers.

Ключові слова: маркетинг, економіка, маркетинговий менеджмент, аграрна сфера, трансформація.

Keywords: marketing, economics, marketing management, agricultural sphere, transformation.

Сучасний етап розвитку агробізнесу в Україні знаходиться у стані трансформації, який характеризується намаганням скоротити відставання у темпах проведення ринкових перетворень порівняно з іншими секторами економіки. Для покращення та прискорення розвитку сільськогосподарських підприємств дуже важливим є вибір ефективної системи маркетингових досліджень, що слугує базою для розвитку маркетингового підґрунтя ведення аграрного бізнесу. Слід зазначити, що система аграрного маркетингу має свої відмінності порівняно з іншими видами маркетингу, які пов'язані зі специфікою аграрного виробництва та, безумовно, впливають на специфіку маркетингових досліджень на аграрному ринку.

1. Сільське господарство – галузь із досконалою конкуренцією, яка в інших галузях економіки

майже не зустрічається. Учасники ринку з досконалою конкуренцією можуть збільшувати свої прибутки лише за рахунок зниження витрат. Така ситуація спонукає виробників сільськогосподарської продукції шукати резерви зниження витрат (застосування прогресивних технологій виробництва продукції, використання нової техніки, поліпшення кваліфікації праці своїх робітників, застосування маркетингових принципів на всіх стадіях життєвого циклу товарів), тобто здійснювати пошук інноваційних рішень збільшення прибутків господарства.

2. Нерозвиненість українського ринку землі та ресурсів, а також недостатність і нерівномірність розвитку ринкової інформації. Нерозвиненість інформаційної інфраструктури на селі перешкоджає виробникам сільськогосподарської продукції вчасно отримувати достовірну, чітку й актуальну

№43, 2020
Slovak international scientific journal

VOL.2

The journal has a certificate of registration at the International Centre in Paris – ISSN 5782-5319.

The frequency of publication – 12 times per year.

Reception of articles in the journal – on the daily basis.

The output of journal is monthly scheduled.

Languages: all articles are published in the language of writing by the author.

The format of the journal is A4, coated paper, matte laminated cover.

Articles published in the journal have the status of international publication.

The Editorial Board of the journal:

Editor in chief – Boleslav Motko, Comenius University in Bratislava, Faculty of Management

The secretary of the journal – Milica Kovacova, The Pan-European University, Faculty of Informatics

- Lucia Janicka – Slovak University of Technology in Bratislava
- Stanislav Čemák – The Plant Production Research Center Piešťany
- Miroslav Výtisk – Slovak University of Agriculture Nitra
- Dušan Igaz – Slovak University of Agriculture
- Terézia Mészárosová – Matej Bel University
- Peter Masaryk – University of Rzeszów
- Filip Kocisov – Institute of Political Science
- Andrej Bujalski – Technical University of Košice
- Jaroslav Kovac – University of SS. Cyril and Methodius in Trnava
- Paweł Miklo – Technical University Bratislava
- Jozef Molnár – The Slovak University of Technology in Bratislava
- Tomajko Milastavski – Slovak University of Agriculture
- Natália Jurková – Univerzita Komenského v Bratislave
- Jan Adamczyk – Institute of state and law AS CR
- Boris Belier – Univerzita Komenského v Bratislave
- Stefan Fišan – Comenius University
- Terézia Majercakova – Central European University

1000 copies

Slovak international scientific journal

Partizanska, 1248/2

Bratislava, Slovakia 811 03

email: info@sis-journal.com

site: <http://sis-journal.com>